

**Західноукраїнська організація
«Центр правничих ініціатив»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ
ПРАВА ТА ЗАКОНОДАВСТВА:
НАУКОВІ ДИСКУСІЇ»**

28-29 листопада 2014 р.

Частина I

**Львів
2014**

ББК 67.02я43
УДК 340.11(063)
А 43

А 43 **«Актуальні питання розвитку права та законодавства: наукові дискусії»:**
Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів,
28-29 листопада 2014 р. – У 2-х частинах. – Львів: Західноукраїнська організація
«Центр правничих ініціатив», 2014. – Ч. 1. – 140 с.

Видається в авторській редакції. Оргкомітет конференції не завжди
поділяє думки учасників.

ББК 67.01я43
УДК 340.15(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Михайлова Ю. Г. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ДОПОМОГИ.....	7
Палешник С. І. ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ТЛУМАЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	9
Слабак М. М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ АКсіОЛОГО-ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	12
Соломінчук В. В. ПРАВО НА ОБ'ЄДНАННЯ У ПРОФЕСІЙНІ СПІЛКИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.....	15
Стрибко Т. І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВОРИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	18
Терещук М. М. ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ МОНАРХІЯХ.....	20
Шпиґа Ю. П. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОБЛЕМ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ.....	23

НАПРЯМ 2. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Адашевич Г. С. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	26
Антонюк В. Б. ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	29
Аскеров С. С. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО АДВОКАТА.....	31
Гончарик Х. І. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЗАМАГАЛЬНОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА МОЖЛИВІСТЬ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА СТОРОНОЮ ЗАХИСТУ.....	34
Євтєєва Д. П. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ЗЛІСНОГО НЕВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ АБО ЗА ОСОБОЮ, ЩОДО ЯКОЇ ВСТАНОВЛЕНА ОПІКА ЧИ ПІКЛУВАННЯ (СТ. 166 КК).....	37
Звоненко О. О. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ, НОРМ І СТАНДАРТІВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ УБЕЗПЕЧЕННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ДЕРЖАВ.....	40
Кекіс Л. І. ГРУБЕ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	42

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ МОНАРХІЯХ

В наш час менш ніж 17% держав світу мають монархічну форму правління, серед яких абсолютна більшість належить саме конституційним парламентським монархіям.

Актуальним стає питання про статус монарха, оскільки відповідальність глави держави, як конституційно-правовий інститут має певні межі. Прослідковується різниця в межах відповідальності глави держави при різних формах правління. Особливий інтерес становить межа відповідальності монарха, її природа.

Монарх в конституційних парламентських монархіях лише формально зберігає за собою функції глави держави або, як зазначає Кравчук М.В., його існування обумовлено національними традиціями, живучістю певних символів [1, 57].

Останнім часом, значний інтерес до монархічної проблематики дослідники пояснюють зокрема прогресуючим дефіцитом духовних цінностей, наростанням серед суспільства “ностальгії за ідеалами”, яка матеріалізується у “монархічному бумі”, у бажанні бачити в “короні” символ єдності нації, добробуту громадян.

Враховуючи те, що монарх все ж таки має певні конституційні повноваження, то логічним є питання про його відповідальність.

У сучасних конституційних парламентських монархіях (Бельгія, Великобританія, Данія, Норвегія, Швеція, Японія та ін.) роль коронованої особи багато в чому є суто номінальною. Монарх тут може мати право радити, заохочувати, попереджати або право вето. Він є главою держави, символічним уособленням єдності нації, призначає главу уряду та міністрів, проте робить це відповідно до пропозицій лідерів партійних фракцій, які здобули більшість у парламенті. Взагалі уряд у конституційних монархіях формується парламентським шляхом.

Державне управління здійснюється від імені монарха. Як суб'єкт влади в державі, монарх може виступати джерелом права (видавати або затверджувати закони), очолювати виконавчу владу, його іменем чиниться правосуддя, він репрезентує державу у міжнародних взаєминах. Навіть опозицію, приміром у Великобританії, називають іменем її величності. В деяких монархічних країнах (наприклад, у Великобританії, Бельгії) передбачені так звані "резервні", "сплячі" прерогативи глави держави на випадок можливих політичних або загальносоціальних кризових ситуацій.

Монарх не несе політичної, кримінальної, адміністративної чи іншої юридичної відповідальності. Він може залишити престол лише в порядку

зречення від нього, хоча в деяких країнах у революційні епохи застосовувалася і кримінальна відповідальність, і страта королів (Великобританія, Франція).

Прихильники монархії позитивною рисою даної форми правління вважають міцність посади глави держави, що не залежить від політичних змін. До числа особливостей відносять і безпартійність монарха, а також теоретично його неупередженість, що дає йому можливість бути справжнім арбітром у суспільстві. Ці аргументи не можна привести для аналізу розвинутих країн, де монарх безвладний (хоча і може у визначених ситуаціях використовувати свої “сплячі прерогативи”), і не відповідають умовам багатьох країн, що розвиваються, де монарх панує, а якщо він арбітр, то аж ніяк не безсторонній.

У розвинутих країнах (Бельгії, Великобританії, Данії, Іспанії, Японії й ін.) відсутні спроби ліквідації монархії і заміни її республікою: монарх значною мірою лише почесна посада, він не впливає істотно на управління державою. У країнах, що розвиваються, є сили, що прагнуть до ліквідації монархії, їхні організації є найчастіше таємними, підпільними. У багатьох з цих країн такі організації створювалися армійськими офіцерами і привели до встановлення республіки (Єгипет, Лівія, Ефіопія й ін.) [2, 144].

Конституційна парламентська монархія відповідно до тексту конституцій існує майже у всіх монархічних державах Європи (крім Монако), у Японії, Малайзії, Таїланді, а також у державах — членах британської Співдружності (Австралія, Канада, Ямайка й ін.), у яких британський монарх представлений генерал-губернатором. У парламентській монархії уряд формується парламентом (його формує партія чи коаліція партій, що одержала більшість на виборах у нижню палату чи парламенту в однопалатний парламент).

Таким чином, країною править партія чи коаліція партій, що має більшість мандатів у парламенті. Уряд має потребу в довірі парламенту. Якщо проти довіри голосує більшість парламентаріїв, він зобов'язаний піти у відставку (чи глава держави за рекомендацією уряду може розпустити парламент із призначенням дати нових виборів).

Монарх царює, але не править. Часто монарх — лише символ нації. Він видає акти про призначення міністрів чи про розпуск парламенту, але робить це він, виконуючи волю парламенту чи уряду. Монарх навіть не має права вето стосовно законів, прийнятим парламентом (Норвегія, Швеція, Японія), чи століттями не застосовує його, у зв'язку з чим склалася звичаєво-правова норма конституційного права про незастосування наявного права вето (Великобританія). Лише в умовах, коли жодній партії чи коаліції партій не вдається створити уряд, монарх може сам призначити прем'єр-міністра [2, 149].

У всіх конституціях країн з парламентсько-монархічною формою правління прямо зазначений статус монарха.

Згідно статті 56 Конституції Королівства Іспанії, Король є главою держави, символом її єдності і постійності; він є арбітром і гарантом ефективного функціонування державних інститутів – виконує вище представництво іспанської держави у міжнародних відносинах, і особливо у відносинах з тими народами, з якими він пов'язаний історичною єдністю, і виконує функції, які йому надані Конституцією і законами [3, 184].

Так, зокрема, стаття 64 Конституції Королівства Іспанії прямо передбачає, що Акти монарха закріплюються підписом голови уряду і в разі необхідності відповідними міністрами. За Акти монарха несуть відповідальність особи, що закріпили їх своїми підписами [3, 186].

Конституція Японії передбачає, що Імператор є символом держави і єдності народу, його статус визначається волею народу, якому належить суверенна влада (стаття 1), Імператор лише за пропозицією і за згодою уряду від імені народу виконує дії, що відносяться до державних справ (стаття 7), ніяке майно не може бути передано Імператору інакше, як у відповідності з резолюцією Парламенту (стаття 8) [4, 382].

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в сучасних умовах в конституційних парламентських монархіях особа монарха є безвідповідальною.

Це впливає з його власної компетенції, а також з повноважень інших вищих органів державної влади конституційної парламентської монархії.

Так, з урахуванням правового статусу монарха, він дійсно не може бути притягнений до відповідальності, оскільки навіть його акти практично розробляються урядом країни. Можна стверджувати, що фактично за акти монарха несе відповідальність уряд, оскільки акти скріплюються саме його представниками.

У вітчизняній літературі підкреслюється, що усунути монарха з престолу юридичними засобами практично неможливо, але його можна примусити зректися престолу або, нарешті, ліквідувати фізично. Усе це практикувалося неодноразово.

Отже, у зв'язку з тим, що дії монарха в конституційних парламентських монархіях носять формальний характер, уряд призначається парламентом (або монархом за поданням і згодою парламенту), можна зробити висновок, що монарх – це символ нації, який є безвідповідальною особою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник.- Тернопіль: Карт-бланш, 2002.- 247 с.
2. Чиркин В.Е. Государствоведение: Учебник. – М.: Юристъ, 1999. – 352 с.
3. Конституции зарубежных государств/ Сост. проф. В.В. Маклаков. –3-е изд. – М.: Издательство БЕК, 2002. – 584 с.
4. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. – Тернопіль: “Астон”, 2003. – 424 с.